

Merkeziyetsiz İslami Finans

İslami Finteklerin Geleceği

Melih Turan

iktisat
yayınları

İktisat Yayınları - 120
İslami Finans ve Sigorta -15

Melih Turan
Merkeziyetsiz İslami Finans: İslami Finteklerin Geleceği

Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin Türkan
Baş Editör: Necmettin Kızılkaya
Kapak: M. Ediz Altındış
Tasarım: iyicalismalar.tr

Baskı: Kitapyurdu Doğrudan Dağıtım
Yenibosna Merkez mah. Cemal Ulusoy cad. No: 43
Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)

1. Baskı: İstanbul, Nisan 2026
ISBN: 978-625-8157-22-2

İletişim
Sultantepe mah., Cumhuriyet cad., No: 39/1, 34674 Üsküdar/İstanbul
iktisatyayinlari.com
editor@iktisatyayinlari.com
Sertifika no: 53575

©İktisat Yayınları, 2026.
Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İktisat Yayınları, Nokta Yayın Grubu'na ait bir markadır.
Nokta Yayın Grubu, İlke İlim Kültür Eğitim Vakfı İktisadi İşletmesi'ne aittir.

Merkeziyetsiz İslami Finans

İslami Finteklerin Geleceği

Melih Turan

iktisat
yayınları

İslami Finans ve Sigorta Dizisi Hakkında

İktisat Yayınları altındaki İslami Finans ve Sigorta serisi kapsamında İslami finansın çeşitli alanlarına (İslami sigortacılık, İslami sermaye piyasaları, İslami endeksler, vb.) ve İslami finansın en öne çıkan ögesi durumundaki İslami bankacılığa dair eserlere yer verilecektir. İlaveten, bugünkü hakim finansal yaklaşımın eleştirisine odaklanan, heterodoks olarak adlandırılacak alanlardaki yayınlar da bu seri altında yer alacaktır. Söz konusu eserler özgün telif eserler, çeviri eserler ve editöryel eserler olmak üzere belli başlı gruplar halinde basılacaktır. Bu sayede İslami finans ve bankacılığa dair hem akademi hem de toplumun genel kesimleri için Türkiye’de nitelikli bir yayının oluşumuna katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Melih Turan

Lisans eğitimini finansal teknoloji dalında Bilkent Üniversitesi Muhasebe Bilgi Sistemleri bölümünde tamamladı. Bir yıl Fransa'da Burgundy İşletme Okulunda eğitim gördü. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü, Ortadoğu Ekonomi Politikleri alanında yaptı. Albaraka Türk'te İş Geliştirme ve İnovasyon, Albaraka Garaj gibi alanlarda çalıştıktan sonra Almanya'da İnşa dijital bankacılık projesinde yer aldı. Kuveyt Türk'ün teknoloji iştiraki olan Architech'te ürün yöneticisi olarak çalıştı. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinde Finansal Teknolojiler Direktörü olarak Türkiye'nin ilk "Milli Fintek Stratejisi" ve "Türkiye Fintek Rehberi" gibi önemli projeleri yönetti. Macellan'ın yatırım ve stratejiden sorumlu genel müdür yardımcısı olarak görev yaptı. Hali hazırda Macellan girişim stüdyosu bünyesinde kurulan Goldframer sanat yatırımı platformunun kurucu ortağı ve genel müdürüdür.

Kısaltmalar

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AISP	Hesap Bilgisi Hizmet Sağlayıcı (Account Information Service Provider)
AML	Kara Para Aklamanın Önlenmesi (Anti-Money Laundering)
API	Uygulama Programlama Arayüzü (Application Programming Interface)
BAE	Birleşik Arap Emirlikleri
BaFin	Alman Bankalar Düzenleme ve Denetleme Kurumu (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht)
BAPPEBTI	Endonezya Emtia Vadeli İşlemleri Ticaret Düzenleme Kurumu (Badan Pengawas Perdagangan Berjangka Komoditi)
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements)
BKM	Bankalararası Kart Merkezi
BoE	İngiltere Merkez Bankası (Bank of England)
CBDC	Merkez Bankası Dijital Parası (Central Bank Digital Currency)
CBUAE	BAE Merkez Bankası (Central Bank of the U.A.E.)
CFT	Terörün Finansmanının Önlenmesi (Combating the Financing of Terrorism)
CFTC	ABD Emtia Vadeli İşlemler Komisyonu (Commodity Futures Trading Commission)
DAO	Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon (Decentralized Autonomous Organisation)
ƉApp	Merkeziyetsiz Uygulama (Decentralized App)

DeFi	Merkeziyetsiz Finans (Decentralized Finance)
DEX	Merkeziyetsiz Borsa (Decentralized Exchanges)
DLT	Dağıtık Defter Teknolojisi (Distributed Ledger Technology)
DOL	ABD Çalışma Bakanlığı (Department of Labor, DOL)
EFT	Elektronik Fon Transfer Sistemi
ENS	Ethereum Alan Adı Servisi (Ethereum Name Service)
FAST	Fonların Anlık ve Sürekli Transferi
FCA	Finansal İcra Otoritesi (Financial Conduct Authority)
FFKK	Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu
FinCEN	Mali Suçları Engelleme Ağı (Financial Crimes Enforcement Network)
GwG	Kara Para Aklama Yasası (Geldwäschegesetz)
ICO	İlk Dijital Para Arzı (Initial Coin Offering)
IEO	İlk Borsa Arzı (Initial Exchange Offering)
IRS	ABD Gelir İdaresi (Internal Revenue Service)
İsDB	İslam Kalkınma Bankası (Islamic Development Bank)
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MBDP	Merkez Bankası Dijital Parası (Central Bank Digital Currency, CBDC)
MİCAR	Dijital Varlık Piyasaları Düzenlemesi (Markets in Crypto-Assets Regulation)
MSB	Parasal Hizmet İşletmesi (Money Service Business)
MTL	Para Transferi Lisansı (Money Transmitter License)
NASDAQ	National Association of Securities Dealers Automated Quotations
NFT	Değiştirilemez Token (Non-fungible Token)
PBOC	Çin Merkez Bankası (People's Bank of China)
PISP	Ödeme Emri Başlatma Hizmeti Sağlayıcı (Payment Initiation Service Provider)
PoS	Katılım Kanıtı (Proof of Stake).
POS	Satış Noktası (Point of Sale)
PoW	İş Kanıtı (Proof of Work)

PSD	Ödeme Hizmetleri Direktifi (Payment Services Directive)
P2P	Eşler arası (Peer to Peer)
SEC	ABD Menkul Kıymetleri ve Borsa Komisyonu (U.S. Securities and Exchange Commission)
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
STO	Menkul Kıymet Token Arzı (Security Token Offering)
SWIFT	Bankalararası Finansal İletişim Derneği (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications)
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği

İçindekiler

Önsöz	xi
Giriş	1
1. Finansal Teknolojiler ve Merkeziyetsiz Finans	9
Finansal Teknolojiler	9
Finansal Teknolojilerin Kısa Tarihi	9
Geleneksel Fintek İş Modelleri	16
Finteklerin Sınıflandırılması	21
Finansal Yeniliklerin Dönüştürücü Etkisi	23
Bankacılık Karşısında Finansal Teknolojiler	26
Merkeziyetsiz Finans: Kavramsal Çerçeve	29
Merkeziyetsiz Finansın Temel Kavramları	33
Merkeziyetsiz Finans Ekosistemi	60
Merkeziyetsiz Borsa	73
Merkeziyetsiz Kredi	74
Köprüler	75
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonlar	76
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon Protokol ve Uygulamaları	80
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonların Yönetişim Modelleri	85
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonların Token Ekonomisi	92
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon Yaşam Döngüsü	93
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon Araçları	94

Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon İstatistikleri	95
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon Yönetişimi Hakkındaki Eleştiriler	98
Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonların Hukuki Niteliği	101
Merkeziyetsiz Finansın Riskleri	102
Web 3 ve Finansın Geleceği	105
Protokol Işığında Finansal Yönetim	107
2. İslami Finans Açısından Finansal Teknolojiler, Dijital Varlıklar ve Merkeziyetsiz Finans Uygulamaları	111
İslami Finansal Teknolojiler	112
İslami Finans Açısından Merkeziyetsiz Finans	116
Dijital Varlıklar	117
Getiri Yöntemleri	128
Akıllı Sözleşmeler	133
Aracı Kurumlar	133
İslami Finans Tarihinde Merkeziyetsiz İşleyen Finansal Uygulamalar	134
Çek Mekanizması	135
Zekât	136
Şirket	137
Hisbe Teşkilatı	137
Çağdaş İslami Finansa Merkeziyetsiz Finans Uygulamaları	139
Marhaba DeFi	140
Islamic Coin	143
Qitmeer Network	146
Diğer Uygulamalar	147
İslami Finans Uyumlu Geleneksel Merkeziyetsiz Finans Uygulamaları	149

İslami Finans Açısından Merkeziyetsiz Finans Uygulamalarının Değerlendirilmesi	151
Geleneksel Finans Karşısında İslami Finans ve Merkeziyetsiz Finansın Ortak Yönleri	157
3. Merkeziyetsiz Finans Uygulamalarının İslami Finansın Ekonomi-Politiği Açısından Değerlendirilmesi	161
Merkeziyetsiz Finansın Ekonomi Politiği	161
Ülkelerin Merkeziyetsiz Finans Yaklaşımı	161
Ülkelerin Ekonomi Politik Yaklaşım Tercihleri	182
Merkeziyetsiz Finansa Karşı Merkez Bankalarının Reaksiyonu: Merkez Bankası Dijital Paraları	184
Uluslararası Kurumların Merkeziyetsiz Finans Yaklaşımı	194
Merkeziyetsiz Finans İçin Düzenleyici Deney Alanları	198
Merkeziyetsiz Finasta Düzenleyicilerin Rolü	200
İslami Finansın Ekonomi-Politiği Açısından Merkeziyetsiz Finans	201
İslam Ülkelerinde İslami Finans Ekonomi-Politiği ve Merkeziyetsiz Finans	208
Devletlerin Rolü	213
İslam İşbirliği Teşkilatının Rolü	216
Uluslararası Standart Belirleyicilerin Rolü	219
İslami Finans Kurumlarının Rolü	219
Protokol, Uygulama, Girişimci ve Toplulukların Rolü	220
Müşteri ve Kullanıcı Olarak Bireylerin Rolü	221
Şeri Düzenleyici Deney Alanı	222
İslami Finansın Kurumsal Yönetim Perspektifi Açısından Merkeziyetsiz Yönetişim	223
İslami Finans Açısından Merkez Bankası Dijital Parası	225
İslami Finasta Merkeziyetsiz Finans Uygulamalarını Kavramsallaştırmak: Merkeziyetsiz İslami Finans	226

Merkeziyetsiz İslami Finans İçin Değerlendirme Kanvası	229
Amaç ve Kurgu	231
Teknik	232
Yönetişim	233
Merkeziyetsiz İslami Finans Kanvası Açısından Merkeziyetsiz Otonom Organizasyonların Genel Değerlendirilmesi	234
Merkeziyetsiz İslami Finans Bağlamında Merkeziyetsiz Otonom Organizasyon İş Modeli Önerileri	238
Temel Finansal Hizmetler	239
Merkeziyetsiz Borsa	239
Finansman	240
Girişim Sermayesi Fonu	240
Kitle Fonlama Platformu	241
Karz-ı Hasen	241
Zekât	242
Algoritmik İslami Finans Yatırım Uygulaması	242
İslami Finansın Çıkmazı ve Merkeziyetsiz İslami Finansın Ekonomi Politikası	243
İslam Ülkeleri İçin Merkeziyetsiz İslami Finans Stratejisi	246
Yönetişim ve Düzenlemeler	250
Şeri Uyum	251
Piyasa	252
Finansal Kullanıcının Korunması	252
Dijital Para	253
Sonuç	255
Kaynakça	263

Önsöz

Allah'ın adıyla, Muhammed'e selam ve salat ile.

Örfü ve tarihiyle, kendine ait olmayan ithal fikir ve kurumlarla birkaç yüzyıldır kavga eden bir toplumda, bu zihniyetin fertleri tarafından kurulan karmaşık bir iktisadi düzende ilke ve esaslara dayanan yeni bir ekonomi ve finans dizgesi üzerinde çalışmak tabii olarak zor bir meseledir. Bu meşakkatli sürece girenler Sezai Karakoç'un ifadesiyle şöyle tanımlanabilir: "Ekonomi kültürün eşyaya dönük yüzüdür. Nasıl ki, hafif kültürle ağır sanayi olmaz. Onun için ruhunu Allah'a teslim etmiş olan Müslüman ibadetin ağır ve kalifiye elemanı olduğu gibi, onun topluma ve tarihe dönük yüzü olan ve ağır kültürün yolcusu ve eşya ve tabiatın çevik yüzü olan sanayinin ve tarımın sayı ve para diliyle ifadesi olan ekonominin ağır görevlisi ve işçisidir."

Öncelikle, bu ağır işçilik mesuliyeti, insan olmanın sınırlılığı ve zamanın darlığı ile çıktığım yolda son aşamaya gelme lütfunu bahşeden Allah'a hamd ediyorum. Büyük bir sistem karşısında köklerimizden gelen güç ile değişimi ve yeniliği önceleyen bu çalışmamın uygulama ve yazına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

Bu kitap çalışması doktora tezinden türetilerek sizlere sunulmuştur. Dolayısıyla bu kitabın oluşum sürecinde ilmi çalışmalarım süresince değerli görüş ve fikirleriyle şahsıma çokça katkı sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet Tabakođlu'na ve burada isimlerini zikredemediğim, yolumuzun keşiştiği ve kendilerinden istifade ettiğim tüm büyüklerim, dostlarım ve arkadaşlarım a şükranlarımı sunuyorum.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Dr. Melih Turan

İstanbul, 2026